

**UCHWAŁA NR XII/85/24
RADY MIEJSKIEJ W PSZCZYNIE**

z dnia 21 listopada 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie
Pszczyna na lata 2025 - 2027**

Na podstawie art 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, z późn. zm.), w związku z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177, z późn. zm.)

Rada Miejska w Pszczynie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pszczyna na lata 2025 - 2027 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Pszczyny.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

Przewodniczący Rady

Leszek Szczotka

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pszczyna na lata 2025-2027

Spis treści:

Wprowadzenie	3
Organizacja i wsparcie rodziny na poziomie gminy	5
Diagnoza społeczna	7
Zasoby Gminy Pszczyna	15
Analiza SWOT	15
Adresaci programu	17
Założenia programu.....	18
Przewidywane formy i efekty działania	18
Źródła finansowania	20
Monitoring oraz ewaluacja	20
Podsumowanie Programu	20
Załącznik nr 1 Informator	22

Wprowadzenie

Obserwowane zmiany społeczne, ekonomiczne i cywilizacyjne pociągają za sobą nieuchronnie przeobrażenia w obrazie najmniejszej komórki społecznej - rodziny. W ostatnich latach uległa gwałtownym zmianom nie tylko struktura rodziny, układ panujących ról, ale też jej funkcje.

Rodzina jako system jest układem wzajemnych powiązań, relacji pomiędzy jej członkami. Każda rodzina stoi w obliczu wyzwań w ciągu całego cyklu życiowego. Nieustannie zmienia się kontekst w jakim żyje. Niektóre doświadczenia są oczekiwane, inne nagłe i zaskakujące. Takie jak pandemia i wynikająca z niej izolacja, nagła utrata pracy czy choroba. System rodzinny dysponuje strategiami rozwiązywania problemów. Jedne są mniej, a drugie bardziej skuteczne, jednak ogólnie sprawdzają się one w większości sytuacji. Kiedy jednak dotychczasowe sposoby radzenia sobie stają się zupełnie nieaktualne i nieprzydatne, takie doświadczenia mają charakter kryzysu. I to właśnie w takiej sytuacji znalazło się dziś wiele polskich rodzin.

W latach 2011-2021 w Polsce obserwowany jest znaczny wzrost – o 373,5 tys. (13,9%) – liczby małżeństw bez dzieci. W 2021 r. odnotowano ich 3069,9 tys. Należy zaznaczyć, iż wzrost tego typu rodzin nastąpił przede wszystkim na wsi – o 23% (w miastach 9,2%). Kolejnym typem rodzin, których liczba zmniejszyła się w odniesieniu do wyników poprzedniego spisu, są rodziny niepełne. W 2021 r. – podobnie jak w 2011 r. - przeszło co czwarta rodzina była tworzona przez samotnego rodzica z dziećmi. W 2021 r. rodziców samodzielnie wychowujących dzieci było 2294,4 tys. Wpływy zmian społecznych, ekonomicznych i demograficznych na rodzinę są powszechnie zauważane. Wskazuje się na problemy rodziny w wypełnianiu jej zadań, na trudności materialne, brak wsparcia dla młodego i starszego pokolenia, trudności w łączeniu obowiązków zawodowych i rodzinnych. Bezpośrednimi zagrożeniami generującymi to zjawisko są m.in.: ubożenie wielu rodzin zwłaszcza wielodzietnych, duże bezrobocie w niektórych regionach kraju, bieda, rozłąki związane z wyjazdami do pracy za granicę, wzrost rodzin niepełnych i zwiększająca się liczba rozwodów. W dzisiejszym zabieganym świecie rodzice często mają ograniczone możliwości spędzania czasu z dziećmi. Zbyt duża liczba obowiązków i zobowiązań może prowadzić do ograniczonej ilości czasu na rozmowy i budowanie więzi. Innym czynnikiem utrudniającym komunikację w rodzinie jest brak umiejętności słuchania.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pszczyna na lata 2025-2027 jest kontynuacją poprzedniego Programu (na lata 2022-2024) i został opracowany w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j.Dz.U.2024.177). Zgodnie z art. 176, pkt 1 cytowanej wyżej ustawy do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Program ten zawiera możliwości, które powinny być pomocne dla rodziny w prawidłowym wypełnianiu jej ról i funkcji. Jego celem jest planowanie i podjęcie takich działań, które pomogą rodzicom przeżywającym kryzys w wypełnianiu funkcji rodzicielskich, co rzutuje na kwestie opiekuńczo-wychowawcze. Celem jest pomoc rodzinie we wczesnej fazie tworzenia się problemów, które w efekcie mogą prowadzić do umieszczenia małoletnich w pieczy zastępczej.

Podstawa prawna:

Program będzie realizowany, w szczególności, w oparciu o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j.Dz.U.2024.177)
2. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j.Dz.U.2023.1923)
3. (Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j.Dz.U.2024.1283)
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j.Dz.U.2024.424)
5. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j.Dz.U.2024.475)
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j.Dz.U.2023.2151)
7. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j.Dz.U.2024.737)
8. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j.Dz.U.2023.2809)
9. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j.Dz.U.2024.421)

Program wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne:

1. Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030
2. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”
3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pszczyna na lata 2024-2030
4. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Pszczyna na lata 2024-2027

Organizacja wsparcia rodziny na poziomie gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej zobowiązane są do wspierania rodzin, które przeżywają trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, do organizowania pieczy zastępczej, do wspierania rodzin z programu „Za życiem” i wiele innych związanych ze wsparciem rodziny. Działania te powinny być wspierane przez inne organy takie jak: sądy i ich organy pomocnicze, policję, instytucje oświatowe, podmioty służby zdrowia, a także kościoły i związki wyznaniowe, organizacje społeczne i środowisko lokalne. Gmina Pszczyna organizuje prace z rodziną za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie, któremu zgodnie z art. 190 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zleciła realizację tego zadania.

Do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie w ww. zakresie należy:

- opracowanie projektów 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny oraz ich realizacja;
- zapewnienie obsługi finansowej dotyczącej współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny;
- ustanawianie rodziny wspierającej oraz zawierania z rodziną wspierającą umowy, o której mowa w art. 30 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy również współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:
  - 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
  - 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej
  - 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Zadaniem ustawowym gminy jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną przeżywającą trudności. Asystent rodziny jest nowym i kolejnym zawodem powołanym do pracy z rodziną i wsparcia jej w wypełnianiu jej podstawowych funkcji.

Głównym zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz kształtowaniu umiejętności członków rodziny w kwestii pokonywania przez nich trudności życiowych. Z tymi rodzinami najczęściej pracowali już w obrębie tych problemów inni pracownicy służb społecznych np. pracownik socjalny, terapeuta, psycholog, kurator, dzielnicowy.

Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych, pomocą i pracą z rodziną. Ma za zadanie prowadzenie działań profilaktycznych w rodzinie, a profilaktyka tu rozumiana jest jako eliminowanie zagrożeń odebrania dziecka z rodziny biologicznej. Głównym celem pracy asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności. Na pracę z rodziną składa się: ocena jej sytuacji, planowanie i realizacja zadań mających na celu poprawę jej funkcjonowania w obszarze ekonomiczno-socjalnym, opiekuńczo-wychowawczym i społecznym. W tym celu wspólnie z rodziną opracowuje się plan pracy. Do pracy z asystentem kierowane są rodziny zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Praca asystenta skupia się w głównej mierze na pedagogizacji rodziców w kwestii prawidłowego wychowania dzieci, sprawowania opieki nad nimi, sposobów komunikowania się. Dodatkowo prowadzone są treningi w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, zarządzania budżetem, trening higieniczny i załatwiania spraw urzędowych. Praca taka prowadzona jest z rodziną również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej

W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem działań asystenta rodziny w ramach realizacji ustawy i programu „Za życiem” jest lepsze funkcjonowanie kobiet w ciąży, a w szczególności w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych. Działania obejmują także rodziny z niepełnosprawnym dzieckiem poprzez koordynację poradnictwa w zakresie pielęgnacji, opieki i wychowania dziecka z niepełnosprawnością oraz kwestii prawnych czy pomocy psychologicznej. Zgodnie z tymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, które powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa ma także za zadanie znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych.

Diagnoza społeczna

Punktem wyjścia do opracowania diagnozy społecznej w Gminie Pszczyna, były przede wszystkim dane statystyczne za 2023 rok, w tym analiza danych rodzin objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2021-2023.

Powierzchnia Gminy Pszczyna wynosi 174 km², zajmuje 493 miejsce pod względem powierzchni gmin w Polsce. Gmina Pszczyna pod względem zaludnienia jest 86 gminą w Polsce. Gmina Pszczyna ma 50 341 mieszkańców, z czego 51,5% stanowią kobiety, a 48,5% mężczyźni. W latach 2002-2023 liczba mieszkańców wzrosła o 7,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,9 lat. Mieszkańcy Gminy Pszczyna zawarli w 2022 roku 207 małżeństw, co odpowiada 3,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa śląskiego oraz nieznacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 26,1% mieszkańców Gminy Pszczyna jest stanu wolnego, 61,5% żyje w małżeństwie, 5,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,4% to wdowy/wdowcy. Gmina Pszczyna ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -87. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,65 na 1000 mieszkańców Gminy. W 2022 roku urodziło się 480 dzieci, w tym 47,3% dziewczynek i 52,7% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 331 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,92 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

58,9% mieszkańców Gminy Pszczyna jest w wieku produkcyjnym, 21,2% tj. 143.005 mężczyzn i 132.999 kobiet. 19,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W Gminie Pszczyna na 1000 mieszkańców pracuje 223 osób. 52,7% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 47,3% mężczyźni. 8,8% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Pszczyna pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 47,3% w przemyśle i budownictwie, a 16,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Bezrobocie rejestrowane w Gminie Pszczyna wynosiło w 2023 roku 3,2% (3,2% wśród kobiet i 3,2% wśród mężczyzn).

W roku 2022 w Gminie Pszczyna mieściło się 21 przedszkoli, w których do 110 oddziałów uczęszczało 2.296 dzieci (1.139 dziewczynek oraz 1.157 chłopców). Dla porównania w 2008 roku w Gminie Pszczyna mieściło się 13 przedszkoli, w których do 50 oddziałów uczęszczało 1.147 dzieci (577 dziewczynek oraz 570 chłopców). Dostępnych było 1.129 miejsc.

W Gminie Pszczyna znajdują się 4 licea ogólnokształcące, w których w 51 oddziałach uczyło się 1.409 uczniów (970 kobiet oraz 439 mężczyzn). W 2022 zarejestrowano 326 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w Gminie Pszczyna placówkę miały 4 licea ogólnokształcące, w których w 40 oddziałach uczyło się 1.125 uczniów (736 kobiet oraz 389 mężczyzn). W 2008 zarejestrowano 387 absolwentów. W Gminie Pszczyna znajdują się 2 Technika, w których w 52 oddziałach uczyło się 1.341 uczniów (502 kobiety oraz 839 mężczyzn). W 2022 zarejestrowano 185 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w gminie Pszczyna placówkę miały 3 Technika, w których w 36 oddziałach uczyło się 857 uczniów (362 kobiety oraz 495 mężczyzn). W 2008 zarejestrowano 215 absolwentów. W gminie Pszczyna znajduje się 5 Branżowych szkół I stopnia, w których w 30 oddziałach uczyło się 682 uczniów (202 kobiety oraz 480 mężczyzn).

Tabela nr 1 – Liczba mieszkańców Gminy stan na miesiąc lipiec 2024 wg grup wiekowych

Grupa wiekowa	Liczba mieszkańców Gminy wg grup wiekowych i płci	
	Mężczyzna	kobieta
0-3	801	773
4-6	914	839
7-18	3 730	3 756
19	252	255
Wiek produkcyjny	13005	13299
60-64	1401	1 646
65-74	2591	3259
75-79	621	926
8+	730	1 1374

Źródło: Urząd Miejski w Pszczynie

Na podstawie statystyk Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie dokonano analizy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2021-2023, co przedstawiają poniższe zestawienia w formie tabelarycznej.

Tabela nr 2 – Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Rok 2021		Rok 2022		Rok 2023	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym:						
	440	762	426	632	369	666
Świadczenia pieniężne	387	690	339	524	249	519

Świadczenia niepieniężne	95	128	130	167	120	147

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Analizując wartości z Tabeli nr 2 widoczna jest tendencja spadkowa dotycząca liczby rodzin zgłaszających się po wsparcie społeczne. Z analizy OPS wynika, że w roku 2023 z pomocy społecznej w naszej Gminie skorzystało 369 rodzin (w tym 666 osób w rodzinach), dla porównania w roku 2020, 543 rodziny skorzystały ze wsparcia w ramach pomocy społecznej. Widoczna jest tendencja spadkowa, co w głównej mierze wynika ze wsparcia finansowego państwa w procesie wychowywania dzieci. Tendencję spadkową udzielanych świadczeń pieniężnych, można uznać za zjawisko pozytywne, ponieważ oznacza to, że rodziny radzą sobie lepiej finansowo, wykorzystując własne zasoby i środki, ale jak już wspomniano wyżej, jest to złożony problem.

Tabela nr 3 – Powody przyznania pomocy społecznej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie w latach 2021-2023

Powód trudnej sytuacji życiowej	Rok 2021		Rok 2022		Rok 2023	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	258	390	249	339	204	264
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	43	49	42	43	39	39
Potrzeba ochrony macierzyństwa	26	110	14	67	7	36
w tym wielodzietność:	11	64	9	53	5	28
Bezrobocie	172	352	14	241	105	158
Niepełnosprawność	197	299	170	231	163	211
długotrwała lub ciężka choroba	242	364	226	67	221	276
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	97	272	70	170	51	108
w tym: rodziny niepełne	45	126	33	86	20	57
Przemoc w rodzinie	11	22	4	7	2	2
Alkoholizm	38	47	44	56	41	48

Narkomania	8	12	7	7	10	11
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	19	25	11	14	10	16
Sytuacja kryzysowa	1	1	1	1	0	0

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Jak wynika z analizy powyższej Tabeli nr 3 nadal głównym powodem trudnej sytuacji życiowej pozostaje ubóstwo, ponad 50% korzystających jako główny powód swojej trudnej sytuacji podaje niskie dochody. Drugim najczęściej występującym powodem trudnej sytuacji rodzin pozostaje długotrwała lub ciężka choroba. Rzadko zdarza się, że w rodzinie występuje tylko jedna przyczyna trudnej sytuacji w jakiej rodzina się znalazła. Najczęściej jest to kilka powodów. Zaskakujący jest fakt, że z roku na rok maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W roku 2020 aż 128 rodzin zakwalifikowano do pomocy społecznej z powyższego powodu, a w roku 2023 liczba ta spadła do 51 takich rodzin. tj. o 40% mniej. Można przypuszczać, że taka zmiana wynika z rosnącej liczby rodzin z dziećmi, które pracują z asystentem rodziny. Asystent rodziny prowadzi trening budżetowy, prowadzenia gospodarstwa domowego i wiele innych, które uczą rodziny zarządzania budżetem domowym. Inną przyczyną takiego stanu rzeczy jest transfer środków finansowych do rodzin, wynikający z aktualnej polityki państwa, co wpłynęło na poprawę finansową rodzin i spowodowało spadek liczby rodzin zgłaszających się po wsparcie społeczne.

Tabela nr 4 – Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą

Typy rodzin z dziećmi	2021			2022		2023	
		Ogółem liczba rodzin z dziećmi 95 z tego:	Liczba osób w rodzinach	Ogółem liczba rodzin z dziećmi 84 z tego:	Liczba osób w rodzinach	Ogółem liczba rodzin z dziećmi 112 z tego:	Liczba osób w rodzinach
Jedno dziecko		40	105	36	90	40	100
Dwoje dzieci		29	109	28	99	35	124
Troje dzieci		15	73	13	65	19	88
Czworo i więcej dzieci		6	34	4	23	10	58
Rodziny niepełne		49	151	35	94	36	123

Rodziny bez dzieci		352	415	404	480	300	372

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Analizując dane z powyższej Tabeli nr 4 widocznym jest w ostatnich latach trend, iż z pomocy społecznej korzystają głównie rodziny bez małoletnich dzieci w składzie rodziny.

Spadek liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy niestety nie jest jednoznaczny z poprawą kondycji rodzin w zakresie funkcjonowania w wymiarze opiekuńczo-wychowawczym czy społecznym. To powoduje, że przed pomocą społeczną oraz innymi służbami, stoi bardzo trudne zadanie dotarcia do rodzin, które borykają się z różnymi trudnościami a nie chcą ingerencji służb w swojej rodzinie i nie zgłaszają się po szeroko rozumianą pomoc.

Dla prawidłowego rozwoju dziecka nie wystarczy tylko zapewnienie opieki czysto materialnej. Ważne jest stworzenie mu poczucia przynależności, zapewnienie bezpieczeństwa i otoczenie go troską, miłością i zainteresowaniem. W przypadku gdy Ośrodek Pomocy Społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy tej wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do Dyrektora OPS o jego przydzielenie. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Tabela nr 5 – Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny

Wyszczególnienie	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Liczba asystentów rodziny	4	4	4
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	67	64	68

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Jak wynika z powyżej przedstawionych danych, od kilku już lat liczba asystentów jest stała i wynosi 4 osoby, liczba rodzin, która korzysta z ich wsparcia od lat nie przekracza 70 rodzin rocznie.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Dnia 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, na podstawie której asystent rodziny otrzymał dodatkowe zadania na rzecz rodziny. Asystent rodziny koordynuje poradnictwo u kobiet posiadających dokument potwierdzający ciążę, ich rodzin lub też u rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Osoby zgłaszające się po jednorazowe świadczenie z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” otrzymują w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pszczynie Informator dotyczący uprawnień wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (załącznik nr 1). Liczbę rodzin, które otrzymały jednorazowe świadczenie „Za życiem” w wysokości 4 tys. złotych przedstawia poniższa tabela.

W latach 2021-2023 liczba umieszczanych dzieci w pieczy zastępczej kształtuje się na podobnym poziomie. Wyjątkiem jest tu rok 2022, kiedy to wzrosła ta liczba o 13,5 %. Wzrost ten rzutuje także na wzrost nakładów finansowych Gminy, przeznaczonych na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

Z analizy dokumentacji OPS wynika, że głównymi przyczynami trudności w funkcjonowaniu rodziny i niewypełnianiu czy zaniedbywaniu wypełniania ról opiekuńczo-wychowawczych, które doprowadzają do kryzysu w rodzinie, a w rezultacie konieczności zabezpieczenia dzieci poprzez umieszczenie ich w pieczy zastępczej, są uzależnienia (alkohol, narkotyki), przemoc w rodzinie, nieleczone choroby psychiczne i zaburzenia osobowości oraz upośledzenie intelektualne znacznego stopnia.

Tabela nr 6 - Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Ogólna liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	85	98	84
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	13	17	17
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	72	81	67

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Analizując powyższe dane można zauważyć, że najwięcej dzieci w pieczy zastępczej przebywało w roku 2022. Należy przypomnieć, że był to czas, kiedy Polska była ogarnięta pandemią, a obywatele byli zmuszeni do izolowania się w mieszkaniach. To nastręczało wiele napięć i sytuacji konfliktowych. Obostrzenia wpłynęły na codzienne funkcjonowanie w każdej sferze życia. Zmianie uległy: działalność instytucji społecznych, szkół, uczelni, zmieniły się także działania pomocowe wspierające względem rodzin niewydolnych wychowawczo.

Dodatkowo w tym czasie ograniczone było wsparcie i nadzór instytucji pomocowych. Wzrost ilości dzieci, które znalazły się poza własną rodziną biologiczną znacząco wpłynęła na wzrost nakładów finansowych Gminy na pokrycie kosztów utrzymania tych dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela nr 7 – Nakłady Gminy Pszczyna na pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Kwota przeznaczona przez Gminę Pszczyna na pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej instytucjonalnej	256.374,80	330,443,24	413,172,43
Kwota przeznaczona przez Gminę Pszczyna na pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej rodzinnej	383,335,90	468,605,94	587,893,37

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Procedura “Niebieskie Karty” to procedura interwencyjno-pomocowa, obejmująca działania wielu instytucji, której celem jest zatrzymanie przemocy domowej oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. Realizowane działania są indywidualnie dostosowywane do potrzeb danej rodziny.

Uruchomienie procedury może nastąpić w różny sposób i w różnych okolicznościach:

- podczas interwencji policji w rodzinie,
- na prośbę osoby doznającej przemocy,
- w trakcie kontaktu przedstawiciela instytucji upoważnionej do wszczęcia procedury z osobą, która doznaje przemocy,
- po zaobserwowaniu niepokojących sygnałów przez wychowawcę lub pedagoga szkolnego,
- podczas badania lekarskiego,
- w wyniku zgłoszenia w jednej z instytucji przez świadka przemocy w rodzinie.

Warto pamiętać o tym, że przedstawiciel instytucji jest zobowiązany do uruchomienia procedury “Niebieskie Karty” nawet w sytuacji, gdy osoba wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy nie wyraża na to zgody.

Procedura wynika z przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Szczegółowe warunki realizowania tej procedury, zadania służb oraz formularze

„Niebieskich Kart” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku. Analizując dane dotyczące spisanych ilości NK w poszczególnych latach tj. 2020-2023 można zauważyć, że znacząco nastąpił ich wzrost w roku 2022. Zmiany jakie pandemia wymusiła na funkcjonowaniu rodzin wpłynęły na ich funkcjonowanie. Nierzadko 24 godzinne przebywanie razem na niewielkim metrażu podczas kwarantanny pandemicznej generowało wiele napięć i sytuacji wzmacniających zachowania agresywne. Dodatkowo wpływ na generowanie wielu napięć miała niestabilność ekonomiczna, utrata dochodów i związany z tym stres. Najwięcej NK założonych zostało w 2022 roku przez Policję. Podobnie w pozostałych latach policjanci są osobami najczęściej zakładającymi NK z uprawnionych do tego instytucji, co pokazuje Tabela nr 9.

Tabela nr 8 – Liczba „Niebieskich Kart”

Rok	Liczba założonych „Niebieskich Kart”
2021	92
2022	111
2023	96

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Tabela nr 9 – Liczba i rodzaj instytucji wypełniających Niebieskie Karty

lp.	Instytucja wypełniająca NK	Ilość wypełnionych NK 2021	Ilość wypełnionych NK 2022	Ilość wypełnionych NK 2023
1	KPP	76	80	75
2	OPS	13	24	15
3	PCPR	2	0	0
4	GKRPA	0	0	0
5	SZKOŁY PRZEDSZKOLA	1	7	6
6	SŁUŻBA ZDROWIA	0	0	0

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie

Zasoby Gminy Pszczyna

Zasoby instytucjonalne Gminy Pszczyna, to instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą rodziny, w tym:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodziny,
- Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej
- Punkt Interwencji Kryzysowej,
- Powiatowa Komenda Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Ośrodek Psychoprofilaktyki „Błękitnego Krzyża”,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Placówki oświatowo-wychowawcze, w tym: 21 przedszkoli, 20 szkół podstawowych, 2 technika, 4 licea ogólnokształcące, 5 szkół branżowych I stopnia,
- Zakłady Opieki Zdrowotnej,
- Organizacje pozarządowe,
- Sąd rodzinny - kuratorzy sądowi,
- Kościoły i związki wyznaniowe.

Analiza SWOT

W konstruowaniu niniejszego Programu zastosowano analizę SWOT, która przedstawia prognozę systemu wsparcia i pieczy zastępczej w Gminie Pszczyna. Pozwala określić jego mocne i słabe strony oraz określić płynące z otoczenia szanse i zagrożenia umożliwiające lub hamujące planowane działania.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb społecznych, policji, pracowników oświaty, • Dobrze zorganizowana sieć przedszkoli, szkół i placówek edukacji oraz powstawanie prywatnych placówek typu: żłobek, przedszkole,	• Bierna postawa rodzin wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie, • Utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psycholog, terapeuta, psychiatra, mediator),

• Wysokie kwalifikacje pracowników, dobrze wykształcona, stale doksztalająca się kadra działająca na rzecz rodziny, • Opracowana Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, • Powołany Zespół Interdyscyplinarny w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • Usługi opiekuńcze i specjalistyczne świadczone przez OPS, • Mieszkania treningowe będące w dyspozycji OPS dla osób i rodzin w kryzysie, • Dom dla bezdomnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży prowadzony przez Fundację Dobrego Pasterza funkcjonujący na terenie Gminy, • Działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • Baza instytucji wspierających rodzinę (OPS, PCPR, policja, sąd, kuratorzy, służba zdrowia, oświata, kościoły), • Dobra baza rekreacyjno-sportowa (tereny zielone, park, place zabaw, boiska, hala sportowa i stadion sportowy), • Wsparcie stypendialne dla dzieci i młodzieży, • Wolontariat prowadzony w ramach OPS, • Fundusz Sprawiedliwości - pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem.	• Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucenie autorytetów, • Brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach rodzin zastępczych, • Brak rodzin wspierających, • Wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) oraz brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów, • Niewystarczająca liczba miejsc w placówkach oferujących opiekę dla najmłodszych, szczególnie w żłobkach, • Niewystarczająca ilość rodzin zastępczych i miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Powołanie asystenta rodziny celem wsparcia rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,	• Niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów,

• Edukacja rodziców, w szczególności w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzania budżetem domowym, podjęcia stosownego leczenia lub terapii, • Szeroko pojęta edukacja społeczna za pośrednictwem Internetu, mediów, prasy lokalnej, kampanii społecznych, • Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, • Realizacja rządowych programów i możliwość pozyskiwania funduszy unijnych, • Rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym, • Podniesienie efektywności i skuteczności działań z zakresu diagnostyki poradnictwa psychologicznego.	• Brak infrastruktury dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych - świetlice terapeutyczne, • Wzrost kosztów utrzymania rodzin, • Wzrost patologicznych zachowań, konsumpcjonizm, narastająca przemoc, upadek autorytetów, • Uzależnienie członków rodziny od alkoholu, hazardu, Internetu, środków odurzających, • Brak dostępności społeczeństwa do wielu usług ze względu na trudną sytuację finansową, • Stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych, • Ograniczanie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego.

Adresaci Programu

Program skierowany jest do wszystkich rodzin i dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Pszczyna, a w szczególności:

- Rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, niezaradnych życiowo,
- Rodzin żyjących w ubóstwie, w tym dotkniętych bezrobociem,
- Rodzin z problemem długotrwałej choroby i niepełnosprawności,
- Rodzin dotkniętych przemocą,
- Dzieci i młodzież zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- Rodzin dysfunkcyjnych.

Program skierowany jest przede wszystkim do wszystkich rodzin wychowujących dzieci na terenie Gminy Pszczyna, w szczególności tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Program adresowany jest również do rodzin, którym Sąd Rodzinny ograniczył władzę rodzicielską lub które zostały pozbawione władzy rodzicielskiej, a także tych których dzieci przebywają już w pieczy zastępczej. Jego realizacja polegać będzie na zasadach współdziałania w koalicji z partnerami środowiska lokalnego, tj. instytucjami państwowymi, samorządowymi, służbą zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami,

które specjalizują się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Dzięki wspólnie podejmowanym działaniom dopracowane zostaną odpowiednie warunki i możliwości dla wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie.

Założenia Programu

Cel główny programu:

Przeciwdziałanie dysfunkcjom i efektywne wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wsparcie kobiet w ciąży i rodzin z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem dziecka lub nieuleczalnie chorym dzieckiem.

Cele szczegółowe:

- wsparcie rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin z dziećmi,
- zapewnienie bezpieczeństwa rodzinie z dziećmi,
- koordynowanie działań różnych instytucji działających w obszarze wspierania rodziny i dziecka,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej,
- koordynowanie działań na rzecz kobiet w ciąży i rodzin z ciężko upośledzonym i nieuleczalnie chorym dzieckiem (potwierdzone zaświadczeniem lekarskim zgodnie z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”).

Przewidywane formy i efekty działania

Realizacja zaplanowanych działań oraz przewidzianych form pomocy rodzinom z terenu Gminy Pszczyna uzależniona jest przede wszystkim od sytuacji, w której znajduje się dana rodzina. Nieodzownym elementem służącym diagnozie będzie wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracownika socjalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie. Wszystkie działania mają zapobiec dysfunkcjom w rodzinie, minimalizować negatywne skutki sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz przyczynić się do poprawy funkcjonowaniu rodzin. Program powinien również przyczynić się do zapobiegania umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.

Przewidywane formy działania:

- Zachęcanie rodzin do wzięcia udziału w projektach oraz szkoleniach mających na celu zmotywowanie do podjęcia pracy oraz zmiany dotychczasowej sytuacji bytowej,
- Motywowanie członków rodzin do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji,
- Edukacja rodzin zagrożonych dysfunkcją oraz wczesna interwencja w tych rodzinach,
- Wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, finansowych, bytowych,
- Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę socjalną z rodziną oraz wsparcie asystenta rodziny,
- Prowadzenie kampanii promujących instytucję rodziny oraz prawidłowe funkcjonowanie rodziny w społeczeństwie,
- Upowszechnianie informacji o instytucjach świadczących specjalistyczne poradnictwo,
- Dążenie do reintegracji rodzin,
- Definiowanie i gwarantowanie dzieciom podstawowych potrzeb socjalno-bytowych,
- Mobilizowanie i poszerzanie kręgu podmiotów pracujących z rodzinami przeżywającymi trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- Rekonstrukcja środowiska rodzin biologicznych, oczekujących na powrót dzieci z pieczy zastępczej.

Przewidywane efekty Programu

- Poprawa funkcjonowania dziecka i rodziny w strukturach społecznych,
- Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin,
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego rodzin,
- Zminimalizowanie problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach wymagających wsparcia,
- Zabezpieczanie podstawowych potrzeb bytowych rodzin, celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych i wykluczenia społecznego,
- Umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny biologicznej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- Aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie osób w rodzinach dysfunkcyjnych, będącymi beneficjentami pomocy społecznej,
- Pomoc rodzinom w sytuacji urodzenia ciężko upośledzonego i nieuleczalnie chorego dziecka,

- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- Rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

Koordynator Programu

Realizacja Programu będzie koordynowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie.

Czas realizacji Programu

Program został opracowany na lata 2025-2027.

Źródła finansowania Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodzin na lata 2025-2027 odbywać się będzie przy pomocy środków z budżetu Gminy Pszczyna, z budżetu państwa, Unii Europejskiej, funduszy zewnętrznych oraz innych źródeł finansowania.

Monitoring oraz ewaluacja

Program zaplanowany na lata 2025-2027 będzie koordynowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby, oraz ukierunkują działania, które pozwolą uzyskać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie koniecznych zmian w programie. Ocena, ta w postaci sprawozdania z przebiegu realizacji Programu zostanie przedłożona Burmistrzowi Pszczyny oraz Radzie Miejskiej do końca marca każdego roku, po upływie pełnego roku realizacji Programu. Sprawozdanie będzie obejmowało między innymi dane z zakresu celów szczegółowych niniejszego Programu. Program będzie miał charakter otwarty, a jego ewaluacja będzie prowadzona zależnie od aktualnie występujących potrzeb.

Podsumowanie Programu

Mocną stroną Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest jego opracowanie na potrzeby lokalnej społeczności. Uwzględnia on jej potrzeby, problemy z którymi się boryka, ale też mocne strony i zasoby jakimi charakteryzuje się właśnie to środowisko lokalne, jakim jest

Gmina Pszczyna. Kluczowym jest podejmowanie wszelkich działań profilaktycznych nastawionych na stworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu.

Wyzwaniem dla współczesnej pomocy społecznej jest wspomaganie rodzin niewydolnych, w których błędy wychowawcze przekazywane są z pokolenia na pokolenie, a środowisko nie dostarcza przykładów "dobrego rodzicielstwa". Z uwagi na nieustające zmiany zachodzące w środowisku społecznym, niezbędnym jest ciągłe poszukiwanie nowych koncepcji i rozwiązań, jak również powiększanie grona podmiotów współpracujących na rzecz przywrócenia rodzinie zdolności do wypełniania swoich obowiązków. Należy także podkreślić, że celem ostatecznym zawsze będzie zapewnienie prawidłowo funkcjonującego środowiska dla bezpieczeństwa i dobra dziecka. Zmianie ulegać będą jedynie techniki, metody.

Sprostanie temu wyzwaniu uzależnione jest od ścisłej współpracy pomiędzy instytucjami oraz od wypracowania sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny.

INFORMATOR

Dotyczący uprawnień wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Wszystkie kobiety w ciąży mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Informację o przysługujących uprawnieniach uzyskasz

- W przychodni,
- W szpitalu,
- W Ośrodku Pomocy Społecznej (OPS), 43-200 Pszczyna, ul. Kilińskiego 5a, tel. 32 210 41 73, e-mail ops@pszczyna.pl, www.opspszczyna.pl
- W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR), 43-200 Pszczyna, ul. Dworcowa 23, tel. 32 449 01 45, e-mail pcprpszczyna@interia.pl, www.pcprpszczyna.pl

Uprawnienia przysługują

- Rodzinom, w których przyjdzie lub przyszło na świat ciężko chore dziecko:
  - ciężko i nieodwracalnie upośledzone,
  - nieuleczalnie chore na chorobę zagrażającą jego życiu,
- Kobietom, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- Kobietom, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- Kobietom, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
  - poronienia,
  - urodzenia dziecka martwego,
  - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
  - urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi lub śmiertelnymi schorzeniami.

Podstawa skorzystania z uprawnień

Zaświadczenie lekarskie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie umysłowe albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu wydane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego:

- Posiadającego specjalizację II stopnia lub posiadającego tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii.

Uprawnienia

Okres okołoporodowy:

- Badania, które wykrywają potencjalne nieprawidłowości w ciąży (diagnostyka prenatalna),
- Dodatkowe wizyty położnej w opiece nad dzieckiem (tzw. wizyty patronażowe) oraz większa ilość wizyt poradnictwa edukacji przedporodowej, dotyczące porodu, położu, karmienia piersią i rodzicielstwa,
- Poród w szpitalu zgodnie ze wskazaniami lekarskimi,
- Koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, zwłaszcza ciąży powikłanej tj. zapewnienie opieki położniczej kobiecie i opieki neonatologicznej noworodkowi,
- Wsparcie kobiety karmiącej piersią (poradnictwo laktacyjne).

Dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością:

- Porady dotyczące pielęgnacji i wychowywania dziecka,
- Pierwszeństwo w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej,
- Pomoc psychologiczna dla rodziców,
- Rehabilitacja lecznicza,
- Wyroby medyczne (pielucho majtki, cewniki, protezy, inne) na podstawie zlecenia upoważnionej osoby,
- Zakup leków poza kolejnością,
- Opieka nad dzieckiem na czas urlopu bądź odpoczynku (tzw. opieka wytchnieniowa), zapewniona przez:
  - dzienne ośrodki wsparcia – placówki całodobowe,
  - organizacje pozarządowe,
  - zorganizowany wypoczynek dla osób niepełnosprawnych,
- Opieka paliatywna i hospicyjna,
- Kompleksowe usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne,
- Pomoc prawna.

Jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł

Przystępuje:

- matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód,
- Na wniosek o wypłatę świadczenia złożony w okresie do 12 miesięcy od dnia narodzin żywego dziecka. Wniosek złożony po tym terminie nie jest rozpatrywany.
- Wyłącznie w przypadku, gdy matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną najpóźniej od 10 tygodnia ciąży do porodu.

Pomoc i wsparcie asystenta rodziny

Ze wsparcia asystenta rodziny możesz skorzystać w każdej sytuacji, gdy wyrazisz taką wolę. W tym celu należy złożyć stosowny wniosek do Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie.

Asystent rodziny:

- Udzieli informacji w zakresie dostępu do instrumentów polityki na rzecz rodziny,
- Będzie mógł cię reprezentować przed instytucjami i urzędami (oprócz zakładów opieki zdrowotnej),
- Udzieli wsparcia i pomocy w przezwyciężeniu problemów wychowawczych.

Rodzice dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością

Realizatorami wsparcia dla rodzin na terenie Gminy Pszczyna są:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR), 43-200 Pszczyna, ul. Dworcowa 23, tel. 32 449 01 45, e-mail pcprpszczyna@interia.pl, www.pcprpszczyna.pl
- Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS), 43-200 Pszczyna, ul. Kilińskiego 5a, tel. 32 210 41 73, e-mail ops@pszczyna.pl, www.opspszczyna.pl

Dofinansowanie ze środków PFRON

Możesz uzyskać dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) składając odpowiedni wniosek w PCPR w Pszczynie, przeznaczone na:

- Uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym na podstawie:
  - skierowania od lekarza prowadzącego,
  - spełnienia kryterium dochodowego,
- Likwidację barier architektonicznych (likwidacja utrudnień w budynku lub mieszkaniu),
- Likwidację barier w komunikowaniu się,
- Likwidacja barier technicznych,
- Zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych (np. aparaty ortopedyczne, gorsety, protezy kończyn, obuwie ortopedyczne, kule, laski, wózki, materace przeciwoleżynowe, pasy przepuklinowe, aparaty słuchowe, sprzęt stomijny, cewniki, inhalatory – na podstawie zlecenia lekarza prowadzącego),
- Usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika – jeśli uzasadniają to potrzeby osoby niepełnosprawnej.

Inne świadczenia dla rodziców z dziećmi na utrzymaniu (w tym z niepełnosprawnymi)

Należy złożyć wniosek w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pszczynie:

- Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego
- Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne
- Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe)
- Świadczenie rodzicielskie
- Zasiłek z ustawy „Za Życiem”

Świadczenia na podstawie ustawy o pomocy społecznej

- Świadczenia pieniężne (zasiłek stały, okresowy, celowy, specjalny zasiłek celowy – zgodnie z wymogami zawartym w ustawie o pomocy społecznej),
- Świadczenia niepieniężne (praca socjalna, poradnictwo, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze - zgodnie z wymogami zawartym w ustawie o pomocy społecznej).

Placówki specjalistyczne na terenie Gminy Pszczyna

- Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (DOREW) Piasek, ul. Dworcowa 27, tel. 32 210 48 47, e-mail: dorw@alpha.pl
- Specjalny Ośrodek Edukacyjno-Lecznico-Rehabilitacyjny Dla dzieci Niewidomych i Niedowidzących, 43-229 Rudółtowice, ul. Zawadzkiego 128, tel. 32 449 05 59, e-mail: biuro@zameczek.org.pl
- Pszczyński Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny, Pszczyna, ul. Antesa 1, tel. 32 210 34 69

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Pszczyna, ul. Zamenhofa 5, tel. 32 210 37 16, e-mail: pped@pped.pl
- Poradnia Zdrowia Psychicznego "Hipokrates", Pszczyna ul. Zdrojowa 65, tel. 32 210 30 31